

การพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม

ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ^{1*} จิตภา สุกามาลา² และ ปัทมปานิ สีสุราช²

รับบทความ 25 มกราคม 2565 แก้ไขบทความ 24 มิถุนายน 2565 ตอรับบทความ 28 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้มของบุคคลทั่วไป ผู้วิจัยได้ทดลองสูตรสบู่จากเศษสบู่เหลือใช้ จำนวน 5 สูตร จากนั้นออกแบบร่างความคิดจำนวน 1 รูปแบบ และกำหนดขนาดภาชนะที่จัดวาง ชนิดผักที่เลือกนำมาแกะสลัก รูปแบบการแกะสลักใบไม้ การแกะสลักดอกไม้ การแกะสลักภาชนะใส่น้ำพริก และสีที่ใช้ในการระบาย เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการแกะสลักสบู่จำนวน 5 คน พิจารณาเลือกสูตรและรูปแบบที่เหมาะสมจากนั้นนำไปพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม นำผลิตภัณฑ์ที่ได้ไปสำรวจความพึงพอใจของบุคคลทั่วไป จำนวน 100 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการวิเคราะห์พบว่า 1) ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ เลือกสบู่สูตรที่ 5 โดยให้เหตุผลว่าเนื้อสบู่ละเอียด เนียน เหนียว นุ่ม แกะได้ง่าย และขึ้นรูปทรงมากที่สุด 2) ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ เลือกภาชนะทรงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางขนาด 8 นิ้ว ชนิดผักที่เลือกนำมาแกะสลัก จำนวน 8 ชนิด ได้แก่ แตงร้าน แตงกวา แครอท มะเขือม่วง มะเขือเสวย มะเขือไข่เต่าขมิ้นขาว ถั่วฝักยาว รูปแบบการแกะสลักใบไม้ เลือกใบไม้เซาะร่อง และรูปแบบใบไม้ฉลุ รูปแบบการแกะสลักดอกไม้ เลือกดอกไม้ชั้นเดียว ดอกซ้อนสลับและดอกทรงยาว รูปแบบการแกะสลักภาชนะใส่น้ำพริก เลือกภาชนะแบบมีฝา สีที่ใช้ในการระบายสีสบู่ เลือกสีย้อมผ้าบาติก 3) ความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม พบว่าด้านผลิตภัณฑ์พึงพอใจความสวยงามของผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 ด้านวัสดุ พึงพอใจความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.74 ด้านคุณค่าและประโยชน์ใช้สอยพึงพอใจใช้เป็นของที่ระลึกอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.90

คำสำคัญ: ผักเครื่องจิ้ม; แกะสลักสบู่; ของที่ระลึก

¹ อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

² นักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

* ผู้ประสานงานหลัก: ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ Sakkarin.ho@rmu.ac.th

Development of Souvenirs from Soap Carving as Dipping Vegetables

Sakarin Honglattanaworakit^{1*} Jidapa Supamala² and Pattamapanee Seesuiad²

Received 25 January 2022; Revised 24 June 2022; Accepted 28 June 2022

Abstract

The objectives of this research are to study the Development of Souvenirs from Soap Carving as Dipping Vegetables. The researcher aimed to investigate the target group's satisfaction on Souvenirs from Soap Carving as Dipping Vegetables. The researcher examined five methods of soap making from plentiful soaps, and then the researcher designed one drafting of soap carving method and determined the size of container for containing carved-soap, types of vegetable, patterns of leaf, patterns of flower, dipping sauce container, and dyeing colors. Then these aforementioned details of soap carving were considered by five experts, and they chose the method of soap making and overall patterns for developing of a carved-soap product as a souvenir adapting the technique of dipped-vegetable carving. After that the products were the instrument for observing target's group satisfaction amount 100 participants. The data were analyzed as means, percentage, and standard deviation. The results revealed that. Most experts have chosen the soap type no.5, given that soap texture is fine, smooth, sticky. The Almost of experts chose the 8 inches diameter of sphere containers. The vegetables that were chosen for carving were long cucumbers, cucumbers, carrots, eggplants, Thai eggplants, white eggplants, white turmeric, and long beans. For the leaves-carving, the patterns of leaves were grooving and stencil. The patterns of flowers-carving were single layer flower pattern, alternating flower pattern, and long-shaped flower pattern. Along with the pattern of container-carving for chilling paste was the container with lid pattern, and the colors for soap painting was batik dyeing color. The satisfaction level of the target group toward the product, The highest level of an average of 4.82 for the elegance of the product. The creativity of the materials is at the highest level of an average of 4.74. The value and utility of the product for a souvenir are at the highest level with an average of 4.90.

Keywords: Vegetable Dip; Soap Carving; Souvenirs

¹ Lecturer, Faculty of Home Economics at Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

² Student, Faculty of Home Economics at Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

* Corresponding Author : E-mail: Sakkarin.ho@rmutp.ac.th

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก และได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวจากการมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวซึ่งก่อให้เกิดรายได้กับประเทศจากการใช้จ่ายในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยส่วนหนึ่งมาจากธุรกิจ สินค้าที่ระลึกประเภทศิลปหัตถกรรมซึ่งเป็นสินค้าเพื่อเน้น การเตือนความทรงจำหรือเพื่อใ้ระลึกถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้ไปเยือน และมีการซื้อกลับไปยังภูมิลำเนาของตนโดยสินค้าที่ระลึกประเภทงานหัตถกรรมเกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของคนในการประดิษฐ์สิ่งของที่ทำขึ้นจากฝีมือคน โดยปราศจากเครื่องจักรจึงส่งผลทำให้งานหัตถกรรมที่เกิดขึ้นมีรูปแบบลวดลายและสีสันที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น โดยมีผลมาจากวัตถุดิบ หรือวัสดุที่นำมาใช้ในการผลิตส่งผลทำให้งานหัตถกรรมมีความต้องการในเชิงพาณิชย์เพิ่มขึ้นตามลำดับ (อภิญา คักดาศิริรัตน และอดิสร ลออ่อนสุกุล, 2558)

ธุรกิจด้านอาหารไทยได้รับเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วโลก และยุทธศาสตร์ของรัฐบาลที่ส่งเสริมครัวไทยสู่ครัวโลกทำให้โรงแรม ภัตตาคาร หรือร้านอาหารไทยต้องมีการแข่งขันกัน นอกจากอาหารจะอร่อยเลิศรสแล้วยังต้องมีการจัดตกแต่งจานอาหารหรือโต๊ะอาหาร (จอมขวัญ สุวรรณรักษ์ และนิธิยา รัตนานนท์, 2558) เครื่องจิ้ม ถือเป็นข้าวของไทยประเภทหนึ่ง ที่อยู่คู่สารับมาช้านาน เครื่องจิ้มเป็นอาหารที่คนไทยชอบรับประทาน ได้แก่ น้ำพริกมะขาม น้ำพริกมะม่วง กะปิคั่ว แสร้งว่า เต้าเจี้ยวหลนและน้ำปลาหวาน เป็นต้น เครื่องจิ้มนี้จะรับประทานกับผักสดและผักสุก ผักสด ได้แก่ มะเขือ แตงกวา ผักบุ้ง ขมิ้นขาว ผักสุกได้แก่ หน่อไม้ลวก มะเขือยาวเผา หรือซุบไขทอด ซะอมทอด เป็นต้น (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2559) การแกะสลักผักเครื่องจิ้มควรเลือกลวดลาย หรือวิธีการแกะสลักที่สามารถรับประทานได้ง่ายขนาดหรือชิ้นที่ไม่ใหญ่เกินไป แต่ถ้าเป็นผักขนาดใหญ่ก็ควรแกะสลักให้มีกลีบขนาดเล็ก สามารถหักกลีบรับประทานได้ การจัดวางผักเครื่องจิ้มควรจัดวางซ้อนกันจากส่วนในใกล้กับภาชนะใส่น้ำพริกไล่เรียงมาจนถึงส่วนนอก และไล่เรียงขนาดจากชิ้นใหญ่ไปหาชิ้นเล็กเพื่อสะดวกเวลาหยิบรับประทาน และเมื่อหยิบรับประทานแล้วจะไม่เสียรูปทรง (คณิงนิจ กัณหะกาญจนะ, 2554)

การแกะสลักสมุนไพรเป็นงานสร้างสรรค์พัฒนาวิธีการมาจากการปอกคว้าน และการแกะสลักผลไม้ โดยปรับเปลี่ยนจากผักผลไม้มาเป็นสมุนไพรที่สามารถเก็บผลงานไว้ชื่นชม ให้เกิดความสุนทรีย์ได้เนิ่นนานกว่าผลงาน ที่ประดิษฐ์จากผัก ตลอดจนสมุนไพรเป็นวัสดุที่มีกลิ่นหอมหลากหลาย กลิ่นสามารถเลือกได้ตามความชอบของผู้สร้างสรรค์งานสามารถหยดกลิ่นอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติในการผ่อนคลายความตึงเครียดได้อีกด้วย (ภัทรารุช ทองแถม, ม.ป.ป.) สมุนไพรสำหรับงานแกะสลักมีหลากสี และหลายกลิ่นด้วยคุณสมบัติของสมุนไพรต้องมีเนื้อนิ่มและความเหนียวของเนื้อสมุนไพรแบบของการแกะสลักสมุนไพรหลากหลาย เช่น แกะสลักสมุนไพรเป็นดอกไม้ นกยูง ปลา บรรจุกรอบรูปขนาดใหญ่ พานพุ่ม กระทงลอย ผอบ เป็นต้น (บุรินทร์ภัทร ชวงค์, 2553)

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นเครื่องจิ้มรับประทานคู่กับผักสด ซึ่งผักสดที่นำมารับประทานจะมีการแกะสลักอย่างสวยงามจนเป็นเอกลักษณ์ของไทย และในท้องตลาดยังไม่มีผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเป็นงานแกะสลักผักเครื่องจิ้ม ประกอบกับผู้วิจัยมีความชื่นชอบในการแกะสลักและมีอาชีพเสริมโดยการแกะสลักสมุนไพรที่นำมาแกะส่วนใหญ่เป็นสมุนไพรสำเร็จรูปหรือมีจำหน่ายในท้องตลาดเมื่อแกะเป็นชิ้นงานสำเร็จจะมีเศษสมุนไพรเหลือทิ้งเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดที่จะนำเศษสมุนไพรที่เหลือทิ้งมาหลอมเป็นก้อนใหม่และนำมาจำลองงานแกะสลักผักเครื่องจิ้ม เพื่อใช้เป็นของที่ระลึกอีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในงานแกะสลักนำไปพัฒนาต่อยอดความรู้สร้างผลิตภัณฑ์ และเพื่ออนุรักษ์งานศิลปวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

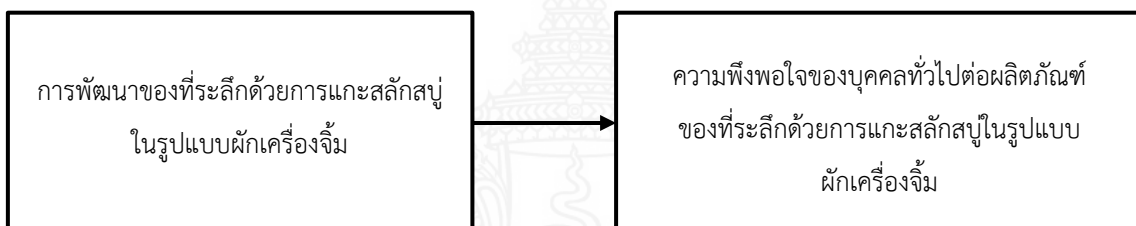
1. เพื่อศึกษาการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้มของบุคคลทั่วไป

ทั่วไป

ขอบเขตการวิจัย การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหาที่จะศึกษา ศึกษาค้นคว้าข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับผักเครื่องจิ้ม ข้อมูลเกี่ยวกับสบู่ ข้อมูลการแกะสลักสบู่ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ บุคคลทั่วไป จำนวน 100 คน

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ซึ่งได้ใช้สูตรการผลิตสบู่จากเศษสบู่เหลือใช้ของอัมพรณ แสตรัมย์ (2552) มาใช้เป็นสูตรมาตรฐานขั้นต้นของการผลิตสบู่สำหรับการศึกษา

ตารางที่ 1 ส่วนผสมสูตรสบู่ตั้งต้น

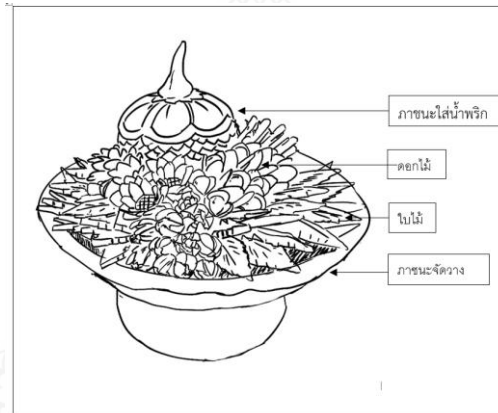
วัตถุดิบ	ปริมาณ (กรัม)
1. เศษสบู่ดำละเอียด	300
2. น้ำสะอาด	700
3. กลีเซอรินใส	100
4. หัวน้ำหอมสมุนไพรมะนาว (กลิ่นตะไคร้ กลิ่นมะกรูด และกลิ่นมะนาว)	10

ผู้วิจัยได้ทดลองสูตรสบู่ตามขั้นตอนของอัมพรณ แสตรัมย์ (2552) โดยใช้เศษสบู่สีขาว และไม่ได้ใส่ส่วนผสมที่เป็นหัวน้ำหอมสมุนไพรมะนาวเพราะว่าสบู่ที่นำมาใช้มีกลิ่นหอม เพราะกลิ่นสมุนไพรมะนาวไม่เหมาะกับผักเครื่องจิ้ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการทดลองสูตรสบู่สำหรับงานแกะสลัก จำนวน 5 สูตร โดยการลดและเพิ่มน้ำสะอาดเพราะเศษสบู่สามารถละลายได้ดีในน้ำ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงอัตราส่วนของสูตรสบูจากเศษสบู่เหลือใช้

สูตรที่	ปริมาณเศษสบู่ (กรัม)	ปริมาณน้ำ (กรัม)	ปริมาณกลีเซอริน (กรัม)
1	300	300	100
2	300	500	100
3	300	700	100
4	300	900	100
5	300	1,100	100

ออกแบบร่างความคิดผลิตภัณฑ์ผักเครื่องจิ้มด้วยเทคนิคการแกะสลักสบู่เพื่อเป็นของที่ระลึก ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม จำนวน 1 รูปแบบ ทั้งนี้การเลือกตัวอย่างในการศึกษาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการแกะสลักสบู่จำนวน 5 คน

ภาพที่ 2 ภาพร่างความคิดผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผักเครื่องจิ้มด้วยเทคนิคการแกะสลักสบู่เพื่อเป็นของที่ระลึก

เครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้ในการสำรวจความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ดังนี้

1. สูตรของสบู่ที่เหมาะสมในการนำมาพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม
2. วิธีการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้มเหมาะสม ได้แก่ ขนาดของภาชนะทรงกลมที่ใช้จัดวางโดยมีเส้นผ่านศูนย์กลาง ได้แก่ ขนาด 6 นิ้ว ขนาด 8 นิ้ว และขนาด 10 นิ้ว ชนิดผักที่เลือกนำมาแกะสลัก ได้แก่

แตงกวา แตงร้าน มะเขือเปราะ มะเขือเสวย มะเขือส้มม่วง มะเขือไข่เต่า ถั่วฝักยาว มะระขี้นก กะหล่ำปลี รูปแบบการแกะสลักใบไม้ ได้แก่ ใบไม้ไม่เขาะร่อง ใบไม้เขาะร่อง และใบไม้ฉลุ รูปแบบการแกะสลักดอกไม้ ได้แก่ ดอกกลีบซ้อน สลับ ดอกชั้นเดียว ดอกไม้กลีบซ้อน ดอกทรงยาว รูปแบบการแกะสลักภาชนะใส่น้ำพริก ได้แก่ ภาชนะแบบมีฝา ภาชนะแบบไม่มีฝา และสีที่ใช้ในการระบาย ได้แก่ สีผสมอาหาร สีย้อมดอกไม้สีเขียวหน้าตึกสีน้ำมัน และสีโปสเตอร์

2. ศึกษาความพึงพอใจต่อการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ศึกษาครอบคลุมใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านวัสดุ ด้านคุณค่า และประโยชน์ใช้สอย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม โดย

ศึกษากับบุคคลทั่วไปโดยเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 100 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญด้านการแกะสลักสบู่ ในการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม

1.1 สูตรการผลิตสบู่สำหรับการแกะสลักที่เหมาะสม สรूपได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สบู่สูตรที่ 5 ปริมาณเศษสบู่ 300 กรัม ปริมาณน้ำ 1,100 กรัม ปริมาณกลีเซอรีน 100 กรัม มีความเหมาะสมสำหรับการแกะสลัก โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นไว้ว่า เนื้อสบู่ละเอียด เนียน เหนียว นุ่ม แกะได้ง่าย และขึ้นรูปทรงมากที่สุด

1.2 วิธีการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้มที่เหมาะสม

1.2.1 ด้านขนาดของภาชนะจัดวาง สรूपได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าขนาดที่มีความเหมาะสมที่จะจัดวางควรมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางขนาด 8 นิ้ว เนื่องจากขนาดไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไปเหมาะสมที่จะใช้เป็นของที่ระลึก และทำให้มองเห็นความสวยงามของสบู่แกะสลักได้อย่างชัดเจน

1.2.2 ด้านชนิดผักที่เลือกนำมาแกะสลัก สรूपได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ได้เลือกผักจำนวน 7 ชนิด แต่มีผักที่มีจำนวนการเลือกเท่ากันจึงได้ผักเครื่องจิ้ม 8 ชนิด ดังนี้ แตงร้าน แตงกวา แครอท มะเขือม่วง มะเขือเสวย มะเขือไข่เต่า ขมิ้นขาว ถั่วฝักยาว เนื่องจากมีความแกะง่าย มีสีสันทึบสวยงามและเหมาะสมสำหรับที่จะจัดในผักเครื่องจิ้ม

1.2.3 ด้านรูปแบบการแกะสลักใบไม้ สรूपได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือก รูปแบบใบไม้เขาะร่อง และรูปแบบใบไม้ฉลุ โดยให้เหตุผลว่า มีความเหมาะสมกับชนิดผักที่นำมาใช้แกะสลัก เหมาะสมกับการแกะสลักบนวัสดุเกือบทุกชนิดทำให้เห็นลวดลายของใบไม้ได้เด่นชัด มีความอ่อนหวาน มีเทคนิคการไล่สีสันทึบสวยงาม

1.2.4 ด้านรูปแบบการแกะสลักดอกไม้ สรूपได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ารูปแบบดอกไม้ชั้นเดียวดอกซ้อนสลักและดอกทรงยาว โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นว่า การจัดชุดผักเครื่องจิ้มควรมีรูปแบบดอกไม้ที่แตกต่างกันไปมีทั้งรูปทรงยาว และทรงเตี้ยเพื่อให้การจัดออกมาแล้วมีรูปแบบผักหลากหลายชนิด

1.2.5 ด้านรูปแบบการแกะสลักภาชนะใส่ผัก สรूपได้ว่าผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือกภาชนะแบบมีฝา โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นว่า เป็นรูปทรงที่เหมาะสมที่จะแกะสลักเป็นผอบ ฝาบอบจะทำให้ตัวผอบไม่โล่งเกินไป และยังทำให้ผอบมีความสวยงามมากขึ้น

1.2.6 ด้านสีที่นำมาใช้ในการระบายสีสบู่ สรूपได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มีความเห็นว่า สีย้อมผ้าบาติก มีความเหมาะสมที่จะนำมาระบายผักเครื่องจิ้มด้วยเทคนิคการแกะสลักสบู่มากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นไว้ว่า สีติดทนนานและซึมเข้าเนื้อสบู่ได้ดี อีกทั้งสีจะไม่ซีดจางเมื่อถูกความร้อนหรือแสงแดด และสามารถเล่นสีอ่อน-เข้มได้

1.3 การประดิษฐ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม

 <p>1. การแกะสลักแตงกวา (ใบไม้เขาะร่อง)</p>	 <p>2. การแกะสลักแครอท (ใบไม้ฉลุ)</p>	 <p>3. การแกะสลักมะเขือม่วง (ดอกชั้นเดียว)</p>
 <p>4. การแกะสลักมะเขือไข่เต่า (ดอกชั้นเดียว)</p>	 <p>5. การแกะสลักมะเขือเสวย (ดอกชั้นเดียว)</p>	 <p>6. การแกะสลักแตงร้าน (ดอกไม้กลีบซ้อนสลั)</p>
 <p>7. การแกะสลักขมิ้นขาว (ดอกทรงยาว)</p>	 <p>8. การแกะสลักถั่วฝักยาว (แกะสลักทรงยาว)</p>	 <p>9. การแกะสลักฟักทอง (ภาชนะแบบมีฝา)</p>

ภาพที่ 3 ผลิตรัตนธ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม

1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจต่อผลิตรัตนธ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม
ของบุคคลทั่วไป

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 48 ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42 ช่วงอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 33 ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 13 ช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 10 และช่วงอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 2 วุฒិการศึกษาส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58 ระดับ ปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 25 ระดับปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 9 ระดับมัธยมตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 6 และปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 2 อาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 45 อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 19 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15 อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 14 และอาชีพลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 7 รายได้/เดือนส่วนใหญ่มีรายได้/เดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39 รายได้/เดือน 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27 รายได้/เดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16 รายได้/เดือน 10,001-20,000 บาท และ รายได้/เดือน 40,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8 และรายได้/เดือน 50,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านวัสดุ ข้อมูลด้านคุณค่า และประโยชน์ใช้สอย

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ด้านผลิตภัณฑ์

ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์	S.D.	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1. ขนาด/สัดส่วนของผลิตภัณฑ์	0.43	4.76	มากที่สุด
2. ความสวยงามของผลิตภัณฑ์	0.39	4.82	มากที่สุด
3. สีส่นของผลิตภัณฑ์	0.42	4.78	มากที่สุด
4. ความเหมือนจริงของผลิตภัณฑ์	0.44	4.74	มากที่สุด
5. รูปแบบการจัดผลิตภัณฑ์	0.53	4.72	มากที่สุด
รวม	0.44	4.76	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ ดังนี้ อันดับที่ 1 ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ อันดับที่ 2 สีส่นของผลิตภัณฑ์อันดับที่ 3 ขนาด/สัดส่วนของผลิตภัณฑ์ อันดับที่ 4 ความเหมือนจริงของผลิตภัณฑ์ และอันดับสุดท้ายรูปแบบการจัดผลิตภัณฑ์ที่ค่าเฉลี่ย 4.82 4.78 4.76 4.74 และ 4.72 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ด้านวัสดุ

ด้านวัสดุ	S.D.	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1. วัสดุมีความเหมาะสม	0.54	4.56	มากที่สุด
2. วัสดุมีความน่าสนใจ	0.54	4.52	มากที่สุด
3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	0.44	4.74	มากที่สุด
4. อายุการใช้งาน	0.66	4.15	มาก
5. กลิ่นของสบู่	0.71	4.41	มากที่สุด
รวม	0.58	4.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ด้านวัสดุ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.48 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ อยู่ในระดับมาก 1 ดังนี้ อันดับที่ 1 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันดับที่ 2 วัสดุมีความเหมาะสม อันดับที่ 3 วัสดุมีความน่าสนใจ อันดับที่ 4 กลิ่นของสบู่ และอันดับสุดท้าย อายุการใช้งาน ที่ค่าเฉลี่ย 4.74 4.56 4.52 4.41 และ 4.15 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ด้านคุณค่าและประโยชน์ใช้สอย

ข้อมูลด้านคุณค่าและประโยชน์ใช้สอย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1. สื่อถึงศิลปะและวัฒนธรรมไทย	0.38	4.83	มากที่สุด
2. กระบวนการประดิษฐ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย	0.50	4.74	มากที่สุด
3. ใช้เป็นของที่ระลึก	0.30	4.90	มากที่สุด
4. ใช้ตกแต่งสถานที่	0.54	4.58	มากที่สุด
5. ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน	0.59	4.64	มากที่สุด
รวม	0.46	4.74	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ด้านคุณค่า และประโยชน์ใช้สอย โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.74 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในด้านคุณค่า และประโยชน์ใช้สอย อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ ดังนี้ อันดับที่ 1 ใช้เป็นของที่ระลึกอันดับที่ 2 สื่อถึงศิลปะ และวัฒนธรรมไทย อันดับที่ 3 กระบวนการประดิษฐ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย อันดับที่ 4 ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน และอันดับสุดท้าย ใช้ตกแต่งสถานที่ ที่ค่าเฉลี่ย 4.90 4.83 4.74 4.64 และ 4.58 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม สามารถสรุป และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. การพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม พบว่า

1.1 สูตรการผลิตสบู่สำหรับการแกะสลักที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้ทดลองสูตรสบู่จากเศษสบู่เหลือใช้ จำนวน 5 สูตร เพื่อเศษสบู่เหลือใช้จำนวนมากมาหลอมรวมเป็นก้อนใหม่เพื่อใช้ในการแกะสลักผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม โดยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ สูตรสบู่ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือก สูตรที่ 5 มีความเหมาะสมที่จะนำมาแกะสลักเป็นผักเครื่องจิ้มมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นไว้ว่า เนื้อสบู่ละเอียด เนียน นุ่ม แกะได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ บุรินทร์ภัทร ชวงค์ (2553) กล่าวว่า สบู่สำหรับงานแกะสลักควรมีคุณสมบัติเนื้อนิ่มและมีความเหนียวของเนื้อสบู่ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จอมขวัญ สุวรรณรักษ์ และอุดมเดชา พลเยี่ยม (2555) การพัฒนาสบู่สำหรับใช้ในงานแกะสลักแทนผักและผลไม้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในงานหัตถกรรมไทย กล่าวว่า สบู่คุณภาพของผลิตภัณฑ์ของสบู่ด้านความนิ่ม ความเหนียวของสบู่ซึ่งสามารถแกะสลักลดลายต่าง ๆ ได้ง่าย ชิ้นงานมีความประณีตไม่หักง่าย

1.2 วิธีการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้มที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการแกะสลักสบู่เป็นผักเครื่องจิ้ม และเสนอผู้เชี่ยวชาญให้พิจารณา เลือกขนาดของภาชนะที่ใส่ชิ้นงาน ชนิดผักต้นแบบที่นำมาแกะสลัก รูปแบบการแกะสลักประเภทใบไม้ รูปแบบการแกะสลักประเภทดอกไม้ รูปแบบการแกะสลักภาชนะ และสีที่ใช้การระบายสี เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผักเครื่องจิ้มด้วยเทคนิคการแกะสลักสบู่เพื่อเป็นของที่ระลึก โดยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ ขนาดของภาชนะที่ใส่ชิ้นงาน ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือกภาชนะทรงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 8 นิ้ว โดยให้เหตุผลว่า ขนาดที่มีความเหมาะสมที่จะจัดใส่ในสำหรับ ควรมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 8 นิ้ว มีขนาดที่พอเหมาะไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป ชนิดผักต้นแบบที่นำมาแกะสลัก ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือก ผักจำนวน 8 ชนิด เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผักเครื่องจิ้มด้วยเทคนิคการแกะสลักสบู่ ดังนี้ แดงร้าน แดงกวา แครอท มะเขือม่วง มะเขือเสวย มะเขือไข่เต่า ขมิ้นขาว ถั่วฝักยาว โดยให้เหตุผลว่า มีสีสันทที่สวยงาม และแตกต่างกัน เหมาะสมสำหรับที่จะจัดในผักเครื่องจิ้มเพื่อให้มีสีที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ คณินิจ กัณหะกาญจนะ (2554) ได้กล่าวว่า การเลือกผักเครื่องจิ้ม ควรเลือกใช้ผักที่มีสีสันทหลากหลาย เพื่อทำให้การจัดวางดูสวยงาม รูปแบบการแกะสลักประเภทใบไม้ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือก รูปแบบใบไม้เขาร่องและรูปแบบใบไม้ฉลุ โดยให้เหตุผลว่า มีความเหมาะสมกับชนิดผักที่นำมาใช้แกะสลัก เหมาะสมกับการแกะสลักบนวัสดุเกือบทุกชนิดทำให้เห็นลวดลายของใบไม้ได้เด่นชัด มีความอ่อนหวาน รูปแบบการแกะสลักประเภทดอกไม้ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือก รูปแบบดอกไม้ชั้นเดียวดอกซ้อนสลับและดอกทรงยาว โดยให้เหตุผลว่า ลักษณะกลีบดอกชั้นเดียว เหมาะสมกับการแกะสลักด้วยมะเขือ กลีบดอก แกะง่ายและเมื่อนำมาจัดรวมกับผักชนิดอื่น จะดูมีความแตกต่างเป็นหมวดหมู่ชัดเจน ดอกไม้ลักษณะกลีบดอกซ้อนสลับ เหมาะสมกับการแกะสลักด้วยแดงกวาหรือแดงร้านเพราะจะมีความสวยงามเหมือนดอกไม้ธรรมชาติ ดอกไม้ลักษณะกลีบซ้อนสามารถนำสบู่มาแกะสลักให้เป็นดอกไม้ที่มีขนาดใหญ่ขึ้นเมื่อระบายสีเสร็จแล้วมีมิติใช้การมองที่ชัดเจน และดอกไม้ลักษณะทรงยาว สามารถนำผักประเภท หัวมาแกะสลักเป็นดอกไม้ที่มีรูปทรงแบบยาวได้ เพื่อให้ผักเครื่องจิ้มมีลักษณะที่สวยงามน่ารับประทาน ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทธารุส ทองแย้ม (2545) ได้กล่าวว่า แดงกวาและแดงร้านนิยมนำมาแกะสลักดอกไม้ ใบไม้ มะเขือชนิดต่าง ๆ นิยมนำมาแกะสลักดอกไม้และใบไม้ แครอท นิยมนำมาแกะสลักดอกไม้และ

ใบไม้ รูปแบบการแกะสลักภาชนะ ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือก ภาชนะประเภทมีฝา โดยให้เหตุผลว่า เหมาะสมกับการแกะสลักผักที่มีลักษณะเป็นผลกลมด้านในกลวงและสามารถทำเป็นผักเครื่องจิ้มได้ เช่น ฟักทอง น้ำเต้า และสัที่ใ้ใช้การระบายสี ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เลือก สีข้อมผ้าบาติก ในการนำมารบายสีขนมมงคลไทย ด้วยเทคนิคการแกะสลักสบู่ โดยให้ความเห็นไว้ว่า สีสดทนนานไม่ซีดจางเมื่อถูกความร้อนหรือแสงแดด สีสดใส ซึมเข้าเนื้อสบู่ได้ดี และสามารถเล่นสีอ่อน-เข้มได้

2. ศึกษาความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านวัสดุ ข้อมูลด้านคุณค่าและประโยชน์ใช้สอย โดยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในความสวยงามของผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.82 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้มเป็นการจำลองการแกะสลักเครื่องจิ้มของสดโดยการนำสบู่มาแกะสลักทดแทน มีการแกะสลักลวดลายและระบายสีให้มีลักษณะเช่นเดียวกับของสด ดังนั้นจึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามจึงมีความพึงพอใจในความสวยงาม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศราพร ใจกระจำง และคณะ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ผลิตภัณฑ์ควรจะพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค เน้นความสวยงาม คุณภาพดี ความมีคุณค่าในตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัญญา จันทกุล และคณะ (2561) ได้ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์สบู่แกะสลักพบว่า ผลิตภัณฑ์สบู่แกะสลักมีความอ่อนช้อย พลั้วไหวดูเป็นธรรมชาติ

2.2 ด้านวัสดุพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจใน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.74 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้มเป็นการนำสบู่ที่มีกลิ่นหอม นำมาแกะสลักให้มีลักษณะลวดลายรูปแบบเช่นเดียวกับการแกะสลักผักเครื่องจิ้ม แล้วนำมาระบายสีให้เสมือนจริง มีความแปลกใหม่จากผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีอยู่ในท้องตลาดซึ่งสอดคล้องกับ ภัทราวุธ ทองแย้ม (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การแกะสลักสบู่สามารถเก็บผลงานไว้ชื่นชมให้เกิดสุนทรีย์ได้เนิ่นนานกว่าผลงานที่ประดิษฐ์จากผักตลอดจนสบู่เป็นวัสดุที่มีกลิ่นหอมหลากหลาย กลิ่นสามารถเลือกได้ตามความชอบของผู้สร้างสรรคงาน สามารถหยุดกลิ่นอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติในการผ่อนคลายความตึงเครียดได้

2.3 ด้านคุณค่าและประโยชน์ใช้สอยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการใช้เป็นของที่ระลึกอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.90 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผลิตภัณฑ์ผักเครื่องจิ้มด้วยเทคนิคการแกะสลักสบู่มีขนาดรูปร่างที่เหมาะสม มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย เหมาะที่จะใช้เป็นของที่ระลึกสำหรับชาวต่างชาติที่มาเที่ยวประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัญญา จันทกุล และคณะ (2561) ได้ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์สบู่แกะสลักพบว่า ด้านคุณค่าและประโยชน์ใช้สอยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเหมาะสมในการเป็นของขวัญของที่ระลึกอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะการออกแบบผลิตภัณฑ์สบู่แกะสลักเพื่อเป็นของขวัญของที่ระลึกเป็นการนำเสนอเรื่องราวของวัฒนธรรม และของที่ระลึกเป็นการหยิบบรรยากาศให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อแสดงความรู้สึก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาของที่ระลึกด้วยการแกะสลักสบู่ในรูปแบบผักเครื่องจิ้ม ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้คำปรึกษา ตลอดจนข้อคิดต่าง ๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า และเป็นแนวทางในการจัดทำวิจัยเล่มนี้จนสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา*. กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.
- คณินิจ กัณหะกาญจนะ. (2554). *ศิลปะการแกะสลักผักและผลไม้*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จอมขวัญ สุวรรณรักษ์ และนิธิยา รัตนพานนท์. (2558). *เทคโนโลยีการแกะสลักผักและผลไม้*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จอมขวัญ สุวรรณรักษ์ และอุดมเดชา พลเยี่ยม (2555) *การพัฒนาสบู่สำหรับใช้ในงานแกะสลักแทนผักและผลไม้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในงานหัตถกรรมไทย*. รายงานการวิจัย คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ณภัทร ทองแย้ม. (ม.ป.ป.). *การปอก ควั่น และการแกะสลักผลไม้*. กรุงเทพฯ : เซเวนพรีนติ้ง.
- บุรินทร์ภัทร ชวงศ์. (2553). *การแกะสลักสบู่ ประดิษฐ์กรรมด้วยปลายมีด*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ภัทรารุช ทองแย้ม. (2545) *การแกะสลักและจัดผักเครื่องจิ้ม*. กรุงเทพฯ : บริษัทนาคา อินเตอร์มีเดีย จำกัด.
- สุกัญญา จันทกุล และคณะ (2561). การออกแบบผลิตภัณฑ์สบู่แกะสลัก. *วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย*, 12(2), 43-56.
- อภิญา ศักดาศิริโรรัตน์ และอดิศรา ลออ่อนธุ์สกุล. (2558). แนวทางการพัฒนาธุรกิจสินค้าที่ระลึกประเภทงานหัตถกรรมไทยในบริบทการท่องเที่ยว. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 9(1), 30-36.
- อัมพรธม แสตรัมย์. (2552). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์สบู่แกะสลักกลิ่นสมุนไพรจากเศษสบู่เหลือใช้เพื่อเป็นสินค้า OTOP ชุมชน ตำบลประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์*. สารนิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- อิศราพร ใจกระจ่าง สาวิตรี มุณีศรี สุธิกาญจน์ แก้วคงบุญ สุภาพร ไชยรัตน์ และสุพัตรา คำแหง. (2559). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัด นครศรีธรรมราช. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7*, 23 มิถุนายน 2559 มหาวิทยาลัย หาดใหญ่.